

Sygn. akt III AUa 759/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 marca 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Elżbieta Czaja (spr.)
Sędziowie:	SA Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska SO del. do SA Jolanta Węs
Protokolant: st. prot. sądowy Joanna Malena	

po rozpoznaniu w dniu 27 marca 2019 r. w Lublinie

sprawy E. K.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o prawo do renty rolniczej

na skutek apelacji E. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 28 czerwca 2018 r. sygn. akt VIII U 3092/16

oddala apelację.

Jolanta Węs Elżbieta Czaja Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska

Sygn. akt III AUa 759/18

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14 lipca 2016 roku Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, odmówił E. K. prawa do renty rolniczej z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym. W uzasadnieniu wskazał, że Komisja Lekarska orzeczeniem z dnia 11 lipca 2016 roku nie stwierdziła u wnioskodawczynie całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym.

E. K. wniosła odwołanie od powyższej decyzji, podnosząc, że jest niezdolna do pracy w gospodarstwie rolnym.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z 28 czerwca 2018r. Sąd Okręgowy w Lublinie oddalił odwołanie.

Podstawą wyroku były następujące ustalenia:

E. K. urodziła się w dniu (...). Podlegała ubezpieczeniu rolniczemu z tytułu posiadania wraz mężem gospodarstwa rolnego o powierzchni(...) ha do dnia 17 września 1998 roku, a następnie do końca I kwartału 2002 roku jako domownik rolnika. W gospodarstwie prowadzona była produkcja roślinno – zwierzęca, było zmechanizowane w stopniu podstawowym. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego decyzją z dnia 23 maja 2004 roku, ustalił wnioskodawczyni prawo o renty rolniczej z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym od dnia 1 kwietnia 2002 roku do dnia 31 maja 2004 roku. Kolejnymi decyzjami okres uprawnienia do powyższego świadczenia był przedłużany, ostatnio decyzją z 20 czerwca 2013 roku do dnia 31 maja 2016 roku.

Podstawą wydania decyzji z dnia 20 czerwca 2013 roku było orzeczenie Lekarza Rzecznawcy z dnia 23 maja 2013 roku, stwierdzające u wnioskodawczyni: nadciśnienie tętnicze powikłane stabilną dusznicą bolesną z zaburzeniami rytmu serca, przemijająca niewydolność krążenie mózgowego, przewlekły zespół kręgosłupa(...) na tle dyskopatii, otyłość, osłabienie wzroku.

Dnia 28 kwietnia 2016 roku E. K. wniosła o ustalenie prawa do renty rolniczej na dalszy okres. Lekarz Rzecznawca, uznał, że wnioskodawczyni jest nadal całkowicie niezdolna do pracy w gospodarstwie rolnym. Powyższe orzeczenie zostało zakwestionowane przez Lekarza Regionalnego Inspektora Orzecznictwa Lekarskiego . Komisja Lekarska, orzeczeniem z dnia 11 lipca 2017 roku, stwierdziła, u wnioskodawczyni nadciśnienie tętnicze(...), stabilną chorobę niedokrwienną serca (...), zmiany zwyrodnieniowo – dyskopatyczne kręgosłupa w okresie wydolności ruchowej, zawroty głowy, miazdżycę w okresie początkowym i uznała, że nie jest ona całkowicie niezdolna do pracy w gospodarstwie rolnym. Na tej podstawie zaskarżoną decyzją Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego odmówił wnioskodawczyni prawa do renty rolniczej .

E. K. cierpi na: stabilną chorobę niedokrwienną serca (...), nadciśnienie tętnicze (...), chorobę zwyrodnieniową kręgosłupa z dyskopatią (...), przewlekły zespół bólowy kręgosłupa szyjnego i lędźwiowo-krzyżowego, bez cech czynnego drażnienia korzeni nerwowych i objawów ubytkowych, zmiany zwyrodnieniowe kolan, zespół cieśni kanału obu nadgarstków. W wywiadzie stwierdzone zostało u wnioskodawczyni: łagodny położeniowy napadowy zawrót głowy oraz przebytą neuralgię gałęzi drugiej nerwu trójdzielnego prawego, napięciowy ból głowy. Nadciśnienie tętnicze przebiega bez powikłań narządowych i jest dobrze kontrolowane farmakologicznie, zaś choroba niedokrwienna serca przebiega stabilnie. Jej stan kardiologiczny wymaga systematycznej farmakoterapii i okresowych kontroli lekarskich, ale nie spowoduje istotnego ograniczenia w funkcjonowaniu organizmu. Układ krążenia badanej jest wydolny. Także zmiany w obrębie narządu ruchu nie spowodują zaburzeń w funkcjonowaniu organizmu badanej. Zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa mogą powodować okresową nieomogę bólową, wymagającą okresowego leczenia zachowawczego ambulatoryjnego, natomiast nie spowodują istotnego pogorszenia wydolności kręgosłupa ani nie spowodowały powikłań neurologicznych. Wnioskodawczyni ma w niewielkim stopniu ograniczony zakresu ruchów kręgosłupa szyjnego i lędźwiowego, ale nie występuje nieomoga bólowa kręgosłupa, zaburzenia rdzeniowe- korzeniowych podrażnieniowe lub ubytkowych. Stan neurologiczny wnioskodawczyni w zakresie obwodowego układu nerwowego jest dobry.

Zgromadzone w sprawie dowody Sąd uznał za przekonujące. W szczególności za rzetelne i należycie uzasadnione uznał opinie biegłych sądowych wydane przez niezależne zespoły składające się z lekarzy ortopedów, neurologów, kardiologów (M. D., L. J., M. G. k. 17-18, T. G., K. P. k. 55-56, M. R. k. 71-73, A. M. i B. C. k. 96-99). Opinie zostały sporządzone w oparciu o szczegółową analizę danych z akt sprawy, dokumentacji medycznej zawartej w aktach rentowych i złożonej w toku postępowania sądowego, wywiad i kilkukrotne badanie kliniczne wnioskodawczyni. Przedstawione argumenty medyczne odnośnie braku całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym przekonują, jeśli zważy się, iż schorzenia typu ortopedycznego, neurologicznego nie są znacznie zaawansowane, znajdują się w stadium remisji objawów. Taki stan układu ruchu wnioskodawczyni daje możliwość sprawnego chodu i sprawnego siadania, sprawnego funkcjonowania kończyn górnych zatem brak jest istotnego ograniczenia

funkcjonowania układu ruchu. Przekonuje opinia biegłych sądowych o utrwalonej remisji opisywanych w przeszłości zespołów korzeniowych skoro biegli swoje stanowisko w tej mierze uzasadnili wynikami specjalistycznych badań. Wszystkie wyniki zostały poddane ocenie w powiązaniu z przeprowadzonymi badaniami klinicznymi które nie ujawniły obecności u E. K. cech czynnego drażnienia korzeni nerwowych, objawów ubytkowych oraz istotnego upośledzenia funkcji kręgosłupa i narządu ruchu. Stan wydolności fizycznej wnioskodawczyni został odnotowany wynikami badań klinicznych przeprowadzonymi trzykrotnie. Biegli sądowi mieli w polu widzenia zgłaszane przez wnioskodawczynię dolegliwości bólowe nadgarstków, odczuwane od kilku lat, z drętwieniem wszystkich palców, bóle kończyn dolnych, zwłaszcza na poziomie kolan, bóle kręgosłupa w odcinku szyjnym i lędźwiowo-krzyżowym, bóle głowy, ale jednocześnie wskazali, iż obecnie zgłaszane dolegliwości bólowe kręgosłupa i kończyn, w okresach zaostreń wymagają leczenia ambulatoryjnego w ramach krótkotrwałej niezdolności do pracy nie sprowadzając istotnego ograniczenia w funkcjonowaniu organizmu badanej uzasadniającej rentowanie. Odnosnie zgłaszanych przez wnioskodawczynię bólów i zawrotów głowy, biegli zaznaczyli, że poddają się one terapii, nie czynią obecnie, nie czyniły również dotychczas, długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym. Okresowe nawroty neuralgii nerwu trójdzielnego wymagają stosownej farmakoterapii, również poddają się leczeniu. Biegli wskazali, na wyniki badań(...) głowy, które nie wykazały żadnych zmian chorobowych ośrodkowego układu nerwowego u badanej. Badania usg doppler tętnic domózgowych wskazały na istnienie u badanej, proporcjonalnych dla wieku, drobnych zmian miażdżycowych, które, wraz z prawidłową budową badanych naczyń, nie zaburzają krążenia krwi w ośrodkowym układzie nerwowym i nie mają żadnego znaczenia klinicznego. Nie wymagają one leczenia neurologicznego. W zakresie schorzenia cieśni nadgarstka ocena biegłych sądowych oparta została na wyniku badania przewodnictwa w zakresie nerwów kończyn górnych, wskazującym jedynie na dyskretne zaburzenia przewodnictwa i to tylko we włóknach czuciowych prawego nerwu pośrodkowego przy prawidłowych pozostałych wartościach przewodzenia.

Schorzenia neurologiczne i ortopedyczne nie spowodowały istotnych zaburzeń w funkcjonowaniu organizmu wnioskodawczyni, tym bardziej, iż prowadzony proces leczenia wnioskodawczyni polegał na okresowym przyjmowaniu środków farmakologicznych. Karty informacyjne dokumentujące pobyty wnioskodawczyni w szpitalu, na co zwrócili uwagę biegli sądowi, nie potwierdzają stosowania intensywnego leczenia dolegliwości bólowych kręgosłupa, jak również bólów i zawrotów głowy. Pobytu miały charakter planowy, z celu obserwacji i przeprowadzenia badań diagnostycznych. Wnioskodawczyni, nie wymagała rozważenia celowości leczenia operacyjnego, nie korzystała okresowo z leczenia fizjoterapeutycznego ambulatoryjnego lub stacjonarnego. Biegli sądowi odnieśli się także do zgłaszanych zastrzeżeń E. K., podnosząc, iż subiektywne odczucia wymienionej co do jej stanu zdrowia i zgłaszane dolegliwości nie znajdują potwierdzenia w wynikach klinicznych testów diagnostycznych które nie wskazują na istnienie niewydolności czynnościowej i bólowej kręgosłupa oraz w zakresie kończyn górnych i dolnych. Stan zdrowia kardiologiczny oceniony został też w oparciu o dokonane bezpośrednio przez biegłych badania kliniczne, a dowody leczenia i wyniki specjalistycznych badań nie wykazują zmian patologicznych w zakresie układu krążenia. Układ krążenia jest wydolny. Zamieszczone w aktach dwa elektrokardiogramy z dnia 6.10.2016 r. i z dnia 3.07.2017 r. są prawidłowe i nie wykazują cech niedokrwienia serca ani zaburzeń rytmu serca. Opinia biegłych w tej mierze poparta została wynikami badaniami echa serca (ostatnie z dnia 3.07.2017 r.). Wyniki wyżej omówionych badań nie dają podstaw do rozpoznania niewydolności serca. Podobnie jak wyniki dwa wyniki testu wysiłkowego, łącznie z wydrukiem przebiegu badania. Oba testy, jak podnieśli biegli, są niediagnostyczne - zostały przerwane po kilku minutach z powodu zmniejszonej wydolności fizycznej. Zapis obu badań nie wykazał diagnostycznych zmian odcinka (...) tzn. nie potwierdził obecności niedokrwienia mięśnia serca. Biegli odnieśli się do badania okulistycznego z dnia 21.04.2016 r., które stwierdza astygmatyzm obu oczu oraz niewielkie zmiany na dnie oka - ale nie stwierdzono objawów angiopatii nadcisnieniowej. Biegli odnieśli się także do pomiarów ciśnienia tętniczego, przeprowadzonego w dniu badania, ale także wynikających z dokumentacji medycznej z okresów hospitalizacji neurologicznych. Sąd podniósł też, że wobec zgłoszenia przez wnioskodawczynię zarzutu co do osoby biegłego K. P. u którego miała leczyć się prywatnie dopuścił dowód z opinii innych biegłych: kardiologa A. M. i neurologa B. C., choć poza dwoma zaświadczeniami z okresu uprzedniego 2006, 2009 brak jest dowodów, iż wymieniony biegły K. P. prowadził w spornym okresie proces leczenia wnioskodawczyni.

Sąd podzielił opinie biegłych bowiem zostały wydane przez specjalistów danych dziedzin medycyny posiadających konieczną i wystarczającą wiedzę w zakresie opiniowanego przedmiotu. Wnioski w nich zawarte są rzeczowo i logicznie uzasadnione. Biegli sądowi, jak wynika z treści opinii, w sposób szczegółowy przeanalizowali wszystkie okoliczności związane ze stanem zdrowia wnioskodawczynie, ocenili poszczególne schorzenia badanej pod kątem ich aktualnego wpływu na zdolność do pracy w gospodarstwie rolnym oraz podnieśli okoliczności uzasadniające poprawę stanu zdrowia wymienionej. Wszyscy biegli opiniujący w niniejszej sprawie zgodnie wskazali na brak całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym.

Sąd podzielił także orzeczenie Komisji Lekarskiej, uznając orzeczenie Lekarza Rzeczoznawcy za nietrafne.

Pozostałe dowody zgromadzone w sprawie, w szczególności dokumentacja medyczna nie były przez strony kwestionowane.

Sąd Okręgowy wskazał, że przesłanki przyznania prawa do renty rolniczej określa art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, który stanowi, iż renta rolnicza z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który łącznie spełnia następujące warunki:

- 1) podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez wymagany okres, o którym mowa w ust. 2;
- 2) jest trwale lub okresowo całkowicie niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym;
- 3) całkowita niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym powstała w okresie podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu lub w okresach, o których mowa w art. 20 ust. 1 pkt 1 i 2, lub nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

Stosownie zaś do treści art. 21 ust. 5 cytowanej ustawy za całkowicie niezdolnego do pracy w gospodarstwie rolnym uważa się ubezpieczonego, który z powodu naruszenia sprawności organizmu utracił zdolność do osobistego wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym. Całkowitą niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym uznaje się za trwałą, jeżeli ubezpieczony nie rokuje odzyskania zdolności do osobistego wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym (art. 21 ust. 6 ustawy), natomiast całkowitą niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym uznaje się za okresową, jeżeli ubezpieczony rokuje odzyskanie zdolności do osobistego wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym (art. 21 ust. 7 cytowanej ustawy).

Dopiero zatem całkowity stopień niezdolności do pracy wyznacza granicę w kwalifikacji rzeczywistej sprawności psychofizycznej ubezpieczonego do pracy w gospodarstwie rolnym. Nie obejmuje natomiast sytuacji, gdy rolnik nie utracił w pełni możliwości wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym, czyli gdy wystąpiła utrata sprawności do pracy w stopniu mniejszym niż całkowita. Niezdolność do pracy w rozumieniu ustawy z 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników oznacza taki stan nasilenia dolegliwości chorobowych, który wyklucza podjęcie prac, które są istotne i konieczne dla prowadzenia tego gospodarstwa. Pojęcie zatem całkowitej niezdolności do pracy nie obejmuje sytuacji, gdy rolnik nie utracił w pełni możliwości wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym, czyli gdy wystąpiła utrata sprawności do pracy w stopniu mniejszym niż całkowita. Zatem gorszy stan zdrowotny może wprawdzie powodować ograniczenie zdolności do pracy, lecz nie osiągać jeszcze całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym. Oznacza to, iż nie każdy gorszy stan zdrowia i sprawności psychofizycznej rolnika uzasadnia prawo do renty.

Poza sporem pozostaje okoliczność, iż ubezpieczona rzeczywiście cierpi na liczne schorzenia, utrudniające jej w pewnym stopniu wykonywanie pracy w gospodarstwie rolnym, jednakże stopień nasilenia tych schorzeń nie uzasadnia przyznania E. K. prawa do żądanego świadczenia. Samo przeciwwskazanie do wykonywania ciężkich prac fizycznych nie stanowi o całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie ogólno-towarowym, w którym wnioskodawczynie wykonywała prace o charakterze pomocniczym przy produkcji roślinnej i zwierzęcej (charakterystyka k. 9 akta KRUS).

Dodatkowo sąd podniósł, iż stan zdrowia człowieka nie jest okolicznością stałą, niezmienną, zatem przyznane we wcześniejszym okresie uprawnienia rentowe, nie stanowią argumentu uzasadniającego stwierdzenie, iż całkowita niezdolność do pracy ubezpieczonego występuje także obecnie. Zgodnie zatem z przepisem art. 107 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 1270 tekst jednolity ze zmianami) w związku z art. 52 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników prawo do świadczeń uzależnionych od niezdolności do pracy podlega weryfikacji.

E. K. nie spełnia przesłanki dalszego ustalenia prawa do renty rolniczej, nie jest bowiem nadal osobą trwale lub okresowo całkowicie niezdolną do pracy w gospodarstwie rolnym w rozumieniu powołanego art. 21.

Z powyższych względów, na podstawie powołanych wyżej przepisów oraz na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., Sąd Okręgowy w Lublinie orzekł jak w sentencji.

Powyższy wyrok został zaskarżony apelacją przez wnioskodawczynię.

Apelacja zarzuca:

- błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że E. K. nie spełnia przesłanki dalszego ustalenia prawa do reny rolniczej, nie stwierdzono naruszonej sprawności organizmu w stopniu który świadczy o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym pomimo, że prawidłowa ocena badania, dokumentów i wywiadów prowadzi do wniosku, że stan naruszenia sprawności organizmu wypełnia przesłanki stwierdzenia całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym. Skarżąca wnosila o zmianę wyroku i przyznanie prawa do renty rolniczej ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył.

Apelacja jest niezasadna.

Ustalenia Sądu I instancji i wyprowadzone na ich podstawie wnioski Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne. Sprawia to, że nie zachodzi potrzeba powtarzania szczegółowych ustaleń faktycznych oraz dokonanej w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku interpretacji przepisów prawa mających zastosowanie w sprawie niniejszej.

W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy, badając przesłankę niezdolności do pracy wnioskodawczyni oparł się na opiniach biegłych sądowych specjalistów lekarzy, którzy jednoznacznie stwierdzili, że stan zdrowia wnioskodawczyni nie powoduje takiego naruszenia sprawności organizmu, który czyniłby ją całkowicie niezdolną do pracy w gospodarstwie rolnym. Opinie wydane zostały przez specjalistów z zakresu schorzeń występujących u ubezpieczonej, a ponadto poprzedzone były analizą dokumentacji medycznej i jej badaniem. Opinie sporządzone zostały przez trzy niezależne zespoły biegłych, którzy doszli do jednakowych wniosków w ocenie stanu zdrowia wskazując na brak podstaw do stwierdzenia całkowitej niezdolności do pracy. Biegli wskazali przy tym na poprawę stanu zdrowia skarżącej.

Dowód z opinii biegłego, jak podkreśla się w orzecznictwie, podlega ocenie sądu przy zastosowaniu art. 233 § 1, na podstawie właściwych dla jej przedmiotu kryteriów zgodności z zasadami logiki i wiedzy powszechnej, poziomu wiedzy biegłego, podstaw teoretycznych opinii, a także sposobu motywowania oraz stopnia stanowczości wyrażonych w niej wniosków (zob. uzasadnienie postanowienia SN z dnia 7 listopada 2000 r., I CKN 1170/98, OSNC 2001, Nr 4, poz. 64; uzasadnienie wyroku SN z dnia 15 listopada 2002 r., V CKN 1354/00, LEX nr 77046). W ocenie Sądu Apelacyjnego obdarzone przez Sąd I instancji wiarygodnością opinie są logiczne, konsekwentne, zgodne ze sobą i nie pozostawiają wątpliwości co do faktu braku całkowitej niezdolności do pracy skarżącej w gospodarstwie rolnym.

Sąd Okręgowy po przeprowadzeniu dowodu z opinii biegłych, uznał sprawę za dostatecznie wyjaśnioną, a apelacja nie zawiera żadnych argumentów pozwalających na obronę tezy przeciwej.

Warunki przyznania prawa do renty rolniczej określa art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, który jako jedną z przesłanek wymienia trwałą lub okresową całkowitą niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym.

Stosownie zaś do treści art. 21 ust. 5 cytowanej ustawy za całkowicie niezdolnego do pracy w gospodarstwie rolnym uważa się ubezpieczonego, który z powodu naruszenia sprawności organizmu utracił zdolność do osobistego wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym.

E. K. nie spełnia przesłanki dalszego ustalenia prawa do renty rolniczej, nie jest bowiem osobą całkowicie niezdolną do pracy w gospodarstwie rolnym w rozumieniu powołanego art. 21.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny orzekł, na podstawie art. 385 k.p.c., jak w sentencji.